

Agresywne dziecko w grupie. Sposoby pracy z dzieckiem agresywnym.

Monika Markiewicz

Karolina Nowacka

Definicja, rodzaje , przyczyny mechanizmy agresji

„Każde zamierzone działanie – w formie otwartej lub symbolicznej – mające na celu wyrządzenie komuś lub czemuś szkody, straty, bólu”.

*Jeno Ranschburg „Lęk, gniew, agresja
(1980)*

Cztery zasadnicze formy agresji:

1. **Agresja fizyczna** - (szarpanie, bicie, kopanie, niszczenie i chowanie rzeczy, zamykanie w pomieszczeniach, wymuszanie pieniędzy itp.);
2. **Agresja słowna** – (przezywanie, wyśmiewanie, obrażanie, plotkowanie, grożenie itp.)
3. **Agresja emocjonalna** – (wykluczanie z grona/izolowanie, obniżanie czyjegoś statusu w grupie; manipulowanie klasowymi przyjaźniami/relacjami, nastawianie przeciwko innym
4. **Cyberagresja** – (szających informacji, zdjęć, filmów, podszywanie się w sieci pod kogoś, wykluczanie online z grupy itp.)

Kryteria podziału agresji:

- ze względu na moralną treść zachowania: **agresja niszcząca/destruktywna** (występująca przeciw społeczności) i **agresja prospołeczna** (służąca interesom jednostki i społeczeństwa, np. rywalizacja w sporcie, używanie siły przez policję itp.);
- ze względu na sposób wykorzystania: **agresja afektywna** (dokonywana pod wpływem emocji, stanowi cel sam w sobie) i **agresja instrumentalna** (jest sposobem osiągnięcia jakiegoś celu);
- ze względu na charakter: **agresja atakująca i agresja obronna**

Chłopcy stosują zwykle **agresję bezpośrednią** – obrażają słownie lub wykorzystują siłę fizyczną. Agresja bezpośrednia jest bardziej widoczna, łatwiej na nią zareagować, dlatego nauczyciele mogą ulec złudzeniu, że agresja dotyczy głównie chłopców.

Dziewczynki częściej używają **pośrednich form agresji**, takich jak obgadywanie, rozpowszechnianie plotek, wykluczanie z grupy czy manipulowanie związkami przyjaźni. Tego rodzaju zachowania trudniej zaobserwować, warto jednak pamiętać, że pośrednie formy agresji są tak samo krzywdzące i bolesne jak bezpośredni atak.

CZynniki Wpływające na Pojawienie się Zachowań Agresywnych:

- **czynniki biologiczne** (np. temperament – do dzieci o większym temperamencie odnosi się większe prawdopodobieństwo wytworzenia i utrwalenia agresywnych wzorców zachowania);
- **czynniki rodzinne** (brak ciepła i więzi emocjonalnej z rodzicem, agresja rodzica, przyzwalanie rodzica na agresję dziecka; uzależnienie rodzica, kryzysy rodzinne – kłótnie, rozwód itp.);
- **czynniki psychologiczne** (niskie poczucie własnej wartości połączone z dużą ilością negatywnych komunikatów ze strony dorosłych, mała umiejętność radzenia sobie z silnymi emocjami, m.in kontrolowania złości, mała umiejętność konstruktywnego rozwiązywania konfliktów itp.);
- **czynniki szkolne** (hałas, przepełnione klasy i korytarze, brak ruchu, anonimowość uczniów, zbyt wiele sytuacji bez możliwości wyboru bądź wycofania się z pracy grupy, poczucie braku wpływu na życie szkolne, złe relacje pomiędzy uczniami i nauczycielami, agresja i przemoc dorosłych na terenie szkoły itp.).

W zdobyciu większego dystansu, ułatwiającego rozwiązywanie problemu agresji w szkole, nauczycielom może pomóc...

- **świadomość** powszechności zachowań agresywnych wśród dzieci w szkole;
- **pamięć** własnych doświadczeń z dzieciństwa i pobytu w szkole (większość dorosłych pamięta, że w klasie dzieci czasem przezywały się, kłóciły czy biły);
- **wiedza** o różnych czynnikach (niezależnych często od szkoły), które wpływają na pojawianie się zachowań agresywnych wśród dzieci;
- **wiedza**, że zastępowanie zachowań agresywnych zachowaniami konstruktywnymi wymaga czasu i różnorodnych działań wychowawczych

Reagowanie na agresję - zwracanie uwagi

Zwrócenie uwagi

Zwrócenie uwagi to krótka wypowiedź nauczyciela, która ma na celu wskazanie uczniowi właściwego zachowania, wzbudzenie refleksji nad tym zachowaniem oraz wskazanie zachowania pożądanego.

Celem zwrócenia uwagi jest umożliwienie dziecku poprawy zachowania, a nie karanie go.

Reagując na agresję uczniów, warto pamiętać o kilku zasadach:

- ❑ Reagować „tu i teraz” – nie zrzucać odpowiedzialności za zwrócenie uwagi na innego nauczyciela, wychowawcę czy pedagoga.
- ❑ Reagować „zawsze” – nawet w warunkach zastępstwa;
- ❑ Reagować stanowczo – mieć pewną postawę i ton głosu;
- ❑ Unikać agresji – agresja budzi agresję;
- ❑ Reagować spokojnie – spokój nauczyciela udziela się uczniom; jeśli nauczyciel jest zbyt zdenerwowany, może reagować autentycznie, np. komunikować, że jest zły, ale nie może być agresywny
- ❑ Reagować krótko – uwaga powinna odnosić się do konkretnego zachowania.

Reagując na agresją, warto unikać:

- Agresji fizycznej
- Agresji słownej
- Okazywania niepewności
- Pouczania
- Długich monologów

Formułując komunikaty do ucznia, który użył agresji, warto:

- ❑ **Opisać fakty** np. Tomek, słyszałam, że przezwałś Arka;
- ❑ **Zaakcentować swój sprzeciw wobec agresji** np. Nie zgadzam się na obrażanie innych!;
- ❑ **Powołać się na normy klasowe lub szkolne** np. Zasada nr 5 w naszej klasie! lub Ustaliliśmy w klasie, że odnosimy się do innych z szacunkiem;
- ❑ **Pokazać konsekwencje agresywnego zachowania** np. Sprawileś mi przykrość! lub To nie było miłe! lub Tobie też nie byłoby miło, gdyby ktoś cię przezywał;
- ❑ **Okazać zrozumienie dla przyczyn zachowania** np. Rozumiem, że jesteś zły na Arka lub Rozumiem, że coś cię zezłościło;
- ❑ **Wyrazić jasne oczekiwania co do pożądanego zachowania** np. Oczekuję, Tomku, że będziesz mówił do Arka po imieniu lub Oczekuję, że będziesz panował nad emocjami lub Oczekuję, że wyjaśnisz Arkowi bez obrażania, co cię zdenerwowało;
- ❑ **Zachęcić do pozytywnego zachowania** np. Dasz radę! Już udowodniłeś kiedyś, że potrafisz! Wierzę, że potrafisz!

Reagowanie na agresję - rozmowa z dzieckiem

Wychowawca podczas rozmowy może:

- **Opisać fakty** np. Witek, trzy razy wrzuciłeś Michałowi plecak do śmietnika. To była agresja z twojej strony
- **Wyrazić swój stosunek do zdarzenia** np. Martwi mnie to. Nie zgadzam się na takie zachowanie!;
- **Powołać się na normy klasowe** np. Umawialiśmy się, że nikt nie dotyka cudzych rzeczy bez pozwolenia
- **Zapytać o przyczynę takiego zachowania** wysłuchać uważnie relacji dziecka, sparafrazować, zadać pytania uzupełniające, okazać zrozumienie dla emocji dziecka;
- **Pokazać krzywdę drugiej strony** np. Zabrudziłeś mu plecak lub Sprawileś mu przykrość lub Tobie też nie byłoby miło, gdyby ktoś ci wrzucił teczkę do śmietnika;
- **Zapytać o pomysł dziecka na rozwiązanie sytuacji**, przedstawić swoje sugestie, wybrać z dzieckiem najlepsze rozwiązanie;
- **Zaproponować mediację**
- **Docenić udział dziecka w rozmowie**

Reagowanie na agresję -mediacje

Mediacje

Są to działania, które w dużym stopniu zmniejszają poziom agresji, a także zapobiegają eskalacji zachowań agresywnych.

Dzięki mediacjom obie strony mają szansę na rozładowanie trudnych emocji, poznanie innego punktu widzenia, wypracowanie sprawiedliwego rozwiązania, odbudowanie wzajemnych relacji.

Do najważniejszych zasad obowiązujących w prowadzeniu mediacji należą:

- **dobrowolność** – dzieci przystępują do mediacji dobrowolnie, nie można wymuszać na nich udziału w tej formie rozwiązywania problemów;
- **poufność** – sam przebieg mediacji objęty jest tajemnicą, tylko umowa mediacyjna może być ujawniona;
- **bezstronność** – mediator traktuje obu uczestników mediacji na równi, nie ocenia zachowań osób, nie obwinia, nie ustala faktów;
- **neutralność** – mediator nie wymyśla rozwiązań za uczestników mediacji, umożliwia im tylko samodzielne wypracowanie rozwiązań;
- **akceptowalność** – uczestnicy powinni akceptować osobę mediatora oraz zasady i reguły mediacji.

Na stałe elementy mediacji składają się zwykle następujące etapy:

- wyjaśnienie uczestnikom reguł mediacji, roli mediatora, zaakceptowanie przez uczestników norm obowiązujących podczas spotkania;
- zebranie od obu stron informacji o zdarzeniu;
- określenie potrzeb i interesów uczestników, ich oczekiwań w tej sytuacji;
- zebranie pomysłów na rozwiązanie danej sytuacji;
- ocena pomysłów i wybór rozwiązań;
- spisanie umowy/porozumienia mediacyjnego i podpisanie go przez wszystkich uczestników mediacji;
- pogratulowanie stronom udanych mediacji, zamknięcie spotkania.

Definicja przemocy i dręczenia

Przemoc jest zachowaniem, które ma miejsce wówczas, gdy strona atakująca jest silniejsza fizycznie lub psychicznie. Przemoc charakteryzuje się zatem zawsze nierównowagą sił.

Jarosław Rudniański definiuje **przemoc** jako „relację zachodzącą między jednym człowiekiem a drugim, między grupą a jednostką, między dwiema grupami ludzi, polegającą na użyciu przeważającej siły, czyli znacznie większej od tej, jaką dysponuje strona, wobec której siły tej się używa”.

W sytuacji przemocy tworzą się dwie role: **poszkodowanego** – osoby, która nie potrafi lub nie ma możliwości sama się bronić, i **sprawcy** – osoby nadużywającej własnej siły w relacjach z innymi.

Przemoc szkolna może mieć formę jednorazowych, incydentalnych zdarzeń, jednakże najczęściej przybiera formę dręczenia (ang. bullying, norw. mobbing).

Formy przemocy są identyczne z formami agresji, różnica polega tylko na tym, że stosowane są jednostronnie – przede wszystkim przez sprawcę lub sprawców.

Przemocy najczęściej dopuszczają się uczniowie z tej samej klasy (w pojedynkę lub grupowo), rzadziej uczniowie z innych klas. Do przemocy na ogół dochodzi w obrębie jednej płci. **Chłopcy** są sprawcami dręczenia w stosunku do chłopców i dziewcząt, uczniów w ich własnej grupie wiekowej i poza nią. **Dziewczynki** dręczą zwykle inne dziewczynki z tej samej grupy wiekowej. Sprawcami przemocy są częściej chłopcy niż dziewczęta. Chłopcy częściej stykają się z dręczeniem bezpośrednim i fizycznym, dziewczęta doświadczają częściej przemocy pośredniej, wykluczenia i plotek.

ROLA POSZKODOWANEGO

Indywidualne czynniki ryzyka

- Wrażliwość
- Niepewność i ostrożność w kontaktach z innymi
- Lękowość
- Bierność – brak umiejętności bronięcia się
- Płaczliwość
- Niska samoocena
- Negatywne nastawienie do stosowania przemocy
- Słabość lub niska sprawność fizyczna
- Słabe relacje z rówieśnikami

Zestaw powyższych cech charakteryzuje tzw. **ofiary pasywne**, których dominującym rysem jest połączenie bierności, lęku i w przypadku chłopców słabości fizycznej.

Innym typem są **ofiary prowokujące**, które często:

- mają problemy z koncentracją;
- są niespokojne, nadaktywne;
- stosują agresję, aby nawiązać relację lub zwrócić na siebie uwagę;
- wytwarzają wokół siebie atmosferę irytacji i napięcia;
- mają zmienne humory.

Zachowanie tych uczniów może być odbierane przez większość klasy jako prowokujące i powodować negatywne reakcje ze strony innych.

Warto pamiętać, że słowo „**ofiara**” używane jest głównie w żargonie naukowym, natomiast w wypowiedziach publicznych odchodzi się w ostatnich latach od jego stosowania ze względu na stygmatyzujący charakter. Wychowawca, który chce porozmawiać o problemie przemocy rówieśniczej z uczniami lub rodzicami, może używać określeń typu: **poszkodowany, pokrzywdzony, osoba doświadczająca przemocy ze strony rówieśników.**

Grupy ryzyka:

- Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- Nowi uczniowie w klasie
- Uczniowie LGBT
- Ubożsi uczniowie
- Uczniowie o innym pochodzeniu etnicznym, rasowym lub narodowościowym

Nigdy nie należy obwiniać dzieci za to, że są bardziej wrażliwe, bierne czy mają niższe poczucie własnej wartości.

Symptomy doświadczania przemocy

lista dla rodziców

- Dziecko wygląda na zdenerwowane i zaniepokojone oraz odmawia odpowiedzi na pytania, co się dzieje,
- Skaleczenia i siniaki niewiadomego pochodzenia
- Uszkodzenia ubrania, książek, przyborów szkolnych
- Pogorszenie wyników w nauce
- Prośby o dodatkowe pieniądze
- Zaginięcia rzeczy osobistych, karnetu na obiad
- Niechęć do chodzenia do szkoły lub nasilenie się tej niechęci
- Wzrost liczby spóźnień do szkoły
- Zmiany nastroju i zachowania
- Brak pewności siebie i zaniżona samoocena
- Skargi na bóle głowy i brzucha, choroby
- Problemy ze snem
- Brak kontaktów z rówieśnikami poza szkołą

Sygnaly, które powinny zaniepokoić nauczyciela

- Trudności z wypowiedaniem się na forum klasy
- Wycofywanie się z aktywności, jąkanie, utrata pewności siebie
- Rezygnowanie z klasowych imprez i wyjazdów
- Samotne spędzanie przerw, niedopuszczanie przez grupę
- Spędzanie przerw w pobliżu dorosłego
- Brak dobrego przyjaciela w klasie
- Bycie wybieranym do drużyny w grach zespołowych jako jeden z ostatnich
- Widoczny smutek i przygnębienie, skłonność do płaczu
- Pogorszenie wyników w nauce

Rola głównego sprawcy i asystentów. Rola świadka

Główny sprawca przemocy/lider jest **osobą inicjującą dręczenie**.

Do cech charakterystycznych dla sprawców (liderów) Olweus zaliczył m.in:

- agresję przejawianą wobec kolegów, a także dorosłych;
- zafascynowanie przemocą i jej narzędziami;
- akceptację przemocy;
- impulsywność;
- potrzebę dominacji;
- niską empatię (brak albo mało współczucia wobec ofiar);
- średnie lub nieco wyższe niż przeciętne poczucie własnej wartości;
- większą (od innych, zwłaszcza zaś od swoich ofiar) siłę i sprawność fizyczną (cecha charakterystyczna tylko dla chłopców);
- przeciętną lub małą popularność w klasie

Główny sprawca może działać sam, ale przemoc w klasie ma najczęściej charakter grupowy. Lider otoczony jest grupką innych uczniów, tzw. **asystentów** (pomocników, naśladowców), pochodzących z tej samej grupy społecznej i stanowiących często grupę przyjaciół wspólnie akceptujących przemoc. Asystenci to uczniowie, którzy dołączają do lidera i uczestniczą w krzywdzeniu jako współsprawcy, sami jednak zwykle nie inicjują działań i nie przejmują inicjatywy, natomiast mogą aktywnie nakłaniać lidera do dręczenia innych. Według Olweusa grupa ta jest bardzo zróżnicowana, jej członkami mogą być także uczniowie zastraszeni i niepewni.

Nauczyciel, przygotowując się do prowadzenia interwencji w klasie, powinien wziąć pod uwagę wiek uczniów i różne motywy stosowania przemocy wobec innych. Uczniowie mogą bowiem dręczyć z następujących powodów, np.:

- **„dla zabawy”** – początki przemocy (szczególnie w młodszych klasach) mogą mieć dosyć proste przyczyny: uczniowie mogą dręczyć kogoś „dla zabawy”, „z nudów” lub dlatego, że „inni robili podobnie”. Powody te oznaczają zwykle małą świadomość sprawców, że krzywdzą kogoś, spontaniczny charakter przemocy oraz brak szczególnej premedytacji w zachowaniu;
- ze względu na **nierozwiązane wcześniej konflikty** – agresja równorzędna, nierozstrzygnięte spory, nagromadzona niechęć pomiędzy początkowo równorzędnymi stronami mogą z czasem przerodzić się w przemoc i znęcanie, z wyraźną przewagą jednej ze stron;
- **dla zdobycia akceptacji grupy** – główni sprawcy przemocy są zwykle uczniami o przeciętnej lub małej popularności w klasie, a źródłem największego uznania, jakim się cieszą, jest grupa asystentów. Dręczenie innych może być jedynym sposobem zdobycia tej akceptacji. Podobna motywacja może dotyczyć samych asystentów, którzy w grupie czują się pewniej, mają poczucie przynależności, zależy im na akceptacji głównego lidera, dlatego tak trudno może być poszczególnym asystentom zrezygnować ze stosowania przemocy i wyłamać się z tzw. stada

- **dla zdobycia i utrzymania dominacji nad innymi** – wielu naukowców przychyliła się do zdania, że dręczenie ma najczęściej charakter agresji proaktywnej, czyli krzywdzenie ofiary jest sposobem „rządzenia innymi”, a nie krzywdzeniem dla samego krzywdzenia. Główni sprawcy to często uczniowie dominujący o cechach przywódczych. Ten rodzaj agresji według Agaty Komendant-Brodowskiej charakteryzuje się wysokim stopniem kalkulacji, planowania, oceny konsekwencji działania przez napastnika oraz niskim natężeniem emocji. Jest to agresja „na zimno”, inicjowana przez napastnika świadomego konsekwencji swoich działań;
- **z powodu indywidualnych cech sprzyjających przemocy** – niska empatia, impulsywność, akceptacja przemocy;
- **ze względu na negatywne czynniki rodzinne** – w rodzinach dzieci będących sprawcami panuje mniej reguł zachowania, a relacje są bardziej przypadkowe i chaotyczne; kary fizyczne są częstym sposobem dyscyplinowania dziecka, rodzice przyzwalają na agresję dziecka; dziecko doświadcza lub obserwuje przemoc w domu.

Typologia ról świadków

Profesor Christina Salmivalli wraz z zespołem skandynawskich naukowców stworzyła **Typologię ról uczestników procesu dręczenia** (Participant Role Approach). Według tej koncepcji istnieje sześć kategorii zachowań uczestników przemocy. Oprócz głównego sprawcy (lidera) oraz osoby poszkodowanej (ofiary) autorka wyróżniła jeszcze cztery grupy osób:

- **asystenci sprawcy** – są to uczniowie, którzy sami nie inicjują aktów przemocy, ale aktywnie włączają się i wspierają sprawcę w dręczeniu innych;
- **wspierający** – zagrzewają werbalnie lub niewerbalnie sprawcę do aktów dręczenia, okazują aprobatę dla jego działań;
- **niezaangażowani obserwatorzy/outsiderzy** – nie pomagają sprawcy, nie wspierają poszkodowanego, wybierają drogę bierności i obojętności;
- **obrońcy** – pomagają na różne sposoby poszkodowanemu, aktywnie bronią przed sprawcą i jego asystentami

Dlaczego świadkowie nie stają po stronie poszkodowanego?

Barbara Coloroso (2003) zidentyfikowała cztery poważne przyczyny braku reakcji wielu dzieci-świadków:

- świadek dręczenia boi się, że coś mu się stanie, zostanie zraniony – taki lęk ma często realne uzasadnienie, gdyż w wielu sytuacjach sprawca przemocy jest większy, silniejszy, bardziej agresywny, ma „złą” reputację lub wspiera go grupa;
- świadek dręczenia boi się, że zostanie nową ofiarą – nawet jeśli jest w stanie skutecznie obronić poszkodowanego, to istnieje szansa, że później zostanie przez sprawców „ukarany” za próbę interwencji;
- świadek dręczenia boi się, że jego interwencja tylko pogorszy sprawę;
- świadek dręczenia nie wie, co powinien zrobić, ponieważ dzieci często nie są uczone, jak reagować w sytuacjach przemocy, jak pomóc poszkodowanemu, kogo poinformować.

Według B. Coloroso powyższe lęki połączone z brakiem umiejętności reagowania mogą powodować „apatię” świadków i zubożenie wobec przemocy, a klimat obojętności może sprzyjać szerzeniu się pogardy wobec dręzonego dziecka.

„wymówki”, którymi świadkowie tłumaczą swój brak działania, popieranie sprawców, a nawet przyłączanie się do dręczenia:

- **Dręczyciel to mój kumpel** – dzieci są mniej chętne do reagowania, jeśli dręczyciel jest postrzegany przez nich jako dobry kolega, nawet jeśli zachowuje się nie w porządku;
- **To nie mój problem!** To nie moja sprawa! – dzieci są często wychowywane w duchu „niewtrącania się” w sprawy innych ludzi i zajmowania się swoimi własnymi;
- **On/ona (ofiara) nie jest moim przyjacielem** – dzieci chętniej reagują, jeśli poszkodowany jest ich przyjacielem, brak dobrej relacji z ofiarą „zwalnia” dzieci z odpowiedzialności za interweniowanie. Sprawcy wybierają na swój cel przede wszystkim uczniów, którzy są samotni lub mają wąskie grono kolegów;
- **On/ona jest nieudacznikiem/przegranym/frajerem/luzerem** – w grupach (społeczeństwie) o dużym poziomie rywalizacji łatwo jest postrzegać ofiary dręczenia jako „przeegranych”, „bezwartościowych”. Świadkowie boją się utraty swojego statusu w grupie i nawet przebywanie zbyt blisko poszkodowanego może wywołać w nich lęk przed zaliczeniem ich do tej grupy
- **On/ona zasługuje na takie traktowanie**, prosiła się o to, ma co chciała – świadkowie, nie widząc próby przeciwstawienia się sprawcom przez poszkodowanego, są skłonni uznać, że skoro ofiara się nie broni, to „ma co chciała”. Nie biorą jednak pod uwagę, że samotne przeciwstawienie się o wiele silniejszej osobie czy grupie jest bardzo trudne;

- **Dręczenie go zahartuje!** – to częsty mit, w który wierzą zarówno dorośli, jak i dzieci. Dręczenie nie hartuje, ale niszczy i poniża;
- **Nie będę donosicielem/kablem/konfidentem** – w wielu klasach (szczególnie tych starszych) istnieje niepisana zasada, że „nie kablujemy dorosłym” o sprawach dziejących się wśród dzieci. Niestety, zasada ta chroni głównie sprawców, dzieci nie myślą, jak głęboko niemoralne jest milczenie w obliczu krzywdzenia;
- **Lepiej być w grupie, niż samotnie bronić „wyrzutka”** – zidentyfikowanie się świadka z grupą, która dokucza, oznacza rezygnację z własnego zdania. Główny sprawca wybiera ofiarę, a grupa podąża bezkrytycznie za liderem. Chęć bycia akceptowanym przez grupę wyklucza możliwość sprzeciwienia się jej. Istnieje tylko czarno-biały podział na: „My”, „Oni” i „Wyrzutkowie/poza nami i nimi”, którzy zasługują na pogardę;
- **Zbyt trudna decyzja, za duży „ból głowy”** – podjęcie decyzji, czy pozostać wiernym grupie/większości, czy stanąć po stronie poszkodowanego, wymaga od świadka oszacowania wszystkich plusów i minusów. Taka decyzja nie jest łatwa i wiąże się z przeżywaniem dużego napięcia emocjonalnego, w związku z czym wielu świadków „skraca swoje męki” i wybiera prostsze rozwiązanie – nieangażowanie się w pomoc.

Planowanie interwencji w sytuacji przemocy

Aby prawidłowo przeprowadzić interwencję , należy prawidłowo zaplanować jej wszystkie etapy.

Diagnozowanie problemu przemocy w klasie

Analiza danych i tworzenie planu zaradczego

Szkolny system interwencji w sytuacji przemocy

Rzetelna diagnoza sytuacji

- Kto dokucza?
- Jakie są formy dokuczania?
- Gdzie i kiedy?
- Od jak dawna?
- Jak często?
- Kto jest poszkodowanym?
- Jak poszkodowany radzi sobie z tą sytuacją?
- Jaki to typ poszkodowanego?
- Jakie są relacje w klasie?
- Czy jest to przemoc?

Analiza danych i tworzenie planu zaradczego

Nauczyciel powinien dobrze przeanalizować wszystkie informacje zebrane podczas diagnozowania oraz wykorzystać je w planowaniu interwencji.

Z analizy danych oraz na podstawie posiadanej przez nauczyciela wiedzy o interwencji w sytuacjach przemocy powinien wyłonić się plan zaradczy, czyli konkretne pomysły na rozwiązanie problemu.

Plan zaradczy może zawierać pomysły działań skierowanych do różnych grup osób.

Do najczęściej popełnianych błędów związanych z oceną sytuacji należą:

- Opieranie diagnozy sytuacji na relacji jednej strony
- Uzasadnienie diagnozy sytuacji wyobrażeniem wychowawcy, bez sprawdzenia informacji z innych źródeł
- Zakładanie symetryzmu – symetrycznej relacji między sprawcą i poszkodowanym, polegającej na negowaniu możliwości istnienia przemocy, rozpatrywaniu sytuacji jako agresji równorzędnej przypisywanie na siłę współwiny ofierze.

Szkolny system interwencji daje poniższe korzyści:

- Jasno wytyczoną drogę postępowania dla nauczycieli
- Rozliczenie nauczycieli przez dyrekcję z określonych etapów działania.
- Śledzenie przez rodziców postępowania wychowawcy i uruchomienie określonych działań
- Świadomość sprawców, że przemoc im się nie opłaca
- Poczucie bezpieczeństwa osób poszkodowanych i pozostałych uczniów oraz większe zaufanie do dorosłych.

Interwencja humanistyczna w sytuacji przemocy:

Różne podejścia do rozwiązywania problemu przemocy rówieśniczej w szkole

- Podejście humanistyczne
- Podejście legalistyczne
- Metoda Wspólnej Sprawy (MWS)

Interwencja klasyczna w sytuacji przemocy:

Interwencja klasyczna łączy elementy podejścia humanistycznego i legalistycznego.

Praca z dzieckiem poszkodowanym:

- Pierwsza rozmowa o przemocy z dzieckiem poszkodowanym
- Współpraca z rodzicami dziecka poszkodowanego
- Doraźne wsparcie dziecka poszkodowanego w trakcie interwencji
- Długofalowe wsparcie dziecka poszkodowanego („wyjście z roli”)

Praca ze sprawcą:

- Pomoc w „wyjściu z roli”
- Działania dyscyplinujące
- Pierwsza rozmowa o przemocy ze sprawcą
- Systematyczne cykle rozmów
- Monitorowanie zachowania sprawców
- Tworzenie hierarchii konsekwencji

Praca ze świadkami, czyli praca z klasą

- Edukacja o zjawisku przemocy
- Asertywność i radzenie sobie z presją grupy
- Nauka bezpiecznego pomagania

Zgrana klasa - jak to zrobić?

- Zajęcia integracyjne
- Tworzeni zasad klasowych
- „przesadzanie” czyli każdy siedzi z każdym w szkolnej ławce
- Nauka współpracy w małych grupach
- Spotkania społeczności klasowej
- Klasowe wydarzenia specjalne
- Zajęcia rozwijające umiejętności społeczne
- Współpraca z rodzicami

Bibliografia

1. Węgrzynowska J., „Profilaktyka agresji i przemocy rówieśniczej w klasie” Warszawa 2021.
2. Gawlicz K., Rudnicki P., Starnawski M., „Dyskryminacja w szkole – obecność nieusprawiedliwiona” Warszawa 2015.
3. Farnicka M., Liberska H., Niewiedział D., „Psychologia agresji : wybrane problemy” Warszawa 2016.
4. Rigby K., „Przemoc w szkole : jak ją ograniczać : poradnik dla rodziców i pedagogów” Kraków 2010.

www.ore.edu.pl

DZIĘKUJEMY !!!